

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 99/2021-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 14C/408/2016 z 29. mája 2020 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 14C/408/2016 z 29. mája 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 14C/408/2016 z 29. mája 2020 **zrušuje** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 99/2021 z 4. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 4. augusta 2020, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 Dodatkového

protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“). Sťažovateľ navrhol zrušiť napadnuté uznesenie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ čelil žalobe [REDAKOVANÉ], ktorou sledovala navrátenie veci do pôvodného stavu s argumentáciou, že svoje lukratívne pozemky v katastri obce [REDAKOVANÉ] na rozdiel od sťažovateľa ako neinformovaná previedla na jeho osobu zámennou zmluvou za zjavne nevýhodných až úžerných podmienok. Pozemok bol po zámene predmetom vyvlastnenia na účely výstavby strategického parku za náhradu 45 375,33 eur. Zmena evidovanej osoby ako vlastníka privodila podľa súdov stav nedostatku naliehavého právneho záujmu, pre ktorý vo veci samej žalobkyňa neuspela. Okresný súd teda žalobu zamietol a Krajský súd v Nitre na odvolanie žalobkyne rozsudok potvrdil a sťažovateľovi priznal náhradu trov prvoinštančného konania.

3. Okresný súd následne uznesením z 28. apríla 2020 rozhodol, že žalobkyňa je povinná zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 3 129,22 eur, pričom vyšší súdny úradník vychádzal z hodnoty pozemku *«vo výške 45.375,33€ v dôsledku čoho základ jedného úkonu predstavuje sumu 512,85 eur v zmysle § 10 ods. 1 Vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov (ďalej len „vyhláška“)*». Na sťažnosť žalobkyne, ktorú sťažovateľovi súd nedoručil, okresný súd tentokrát sudcom touto ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením zmenil výrok o trovách konania tak, že žalobkyňa je povinná zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 452,90 eur. Uviedol, že v tomto prípade je potrebné určiť hodnotu jedného úkonu právnej služby ako pri neurčitej hodnote predmetu sporu v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, a nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky.

II.

4. Podstata argumentácie smeruje k výhrade sťažovateľa, že mu súd nedoručil sťažnosť žalobkyne, a tým porušil princíp kontradiktórnosti. Námietky smerovali aj k výpočtu trov konania.

III.

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal, že sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu o výške trov konania nebola sťažovateľovi doručená, no po prijatí ústavnej sťažnosti sa tento nedostatok odstránil. Poukázal na rozhodovaciu prax a vyjadril pochybnosti nad intenzitou zásahu do práv sťažovateľa.

6. Zúčastnená osoba [REDAKOVANÉ] vo vyjadrení naznačila očakávanie, že vzhľadom na okolnosti prípadu súd rozhodne so zreteľom na dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 Civilného sporového poriadku. Zúčastnená osoba ďalej uviedla, že v obdobných prípadoch súd rozhodol spôsobom, že sa neprizná žiadnej strane náhrada trov konania. Svoju argumentáciu podporila nálezmi ústavného súdu vo veciach sp. zn. I. ÚS 225/2019, II. ÚS 210/2019, II. ÚS 577/2018 a IV. ÚS 178/2019.

7. Sťažovateľ, pridržiavajúc sa sťažnostnej argumentácie, vo svojom ďalšom podaní uviedol, že po prijatí ústavnej sťažnosti ústavným súdom mu už okresný súd doručil (10. marca 2021) sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu o výške trov konania.

IV.

IV.1. K namietaným porušeniam základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Tieto závery možno obdobne vzťahovať aj na čl. 36 ods. 1 listiny.

9. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj rozhodovanie o náhrade trov konania (napr. I. ÚS 48/15, II. ÚS 272/08, I. ÚS 198/07). V zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pritom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne podľa čl. 154c ods. 2 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pre zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03). Reálny obsah úpravy náhrady trov konania je daný v Civilnom sporovom poriadku.

10. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné právo obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany.

11. Porušenie zákona, resp. jeho nesprávny výklad, nemajú automaticky za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Na to, aby bol konštatovaný zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, musí pochybenie súdu presahovať intenzitu „nezákonnosti“. Musí ísť o také závažné chyby, v dôsledku ktorých už nebude existovať garancia, že daný proces vyústi (resp. má potenciál vyústiť) do spravodlivého usporiadania vzťahov medzi jeho stranami (IV. ÚS 79/2020).

12. Skutočnosť, že okresný súd v napadnutom uznesení zaujal právny názor, s ktorým sa sťažovateľ nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa okresný súd v napadnutom uznesení takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu

nedopustil. Naopak, z okolností prípadu sa javí, že argumentácia zúčastnenej osoby má svoje opodstatnenie.

13. Zásada kontradiktórnosti konania znamená, že účastníkom konania musia byť dané možnosti zoznámiť sa so stanoviskami a dôkazmi predloženými súdu s cieľom ovplyvniť jeho rozhodnutie (rozsudok ESĽP z 28. augusta 1991 vo veci Brandstetter proti Rakúsku sťažnosť č. 11170/84). Zmyslom čl. 6 ods. 1 dohovoru je predovšetkým ochrana záujmov účastníkov konania na riadnom výkone spravodlivosti. Taktiež dôvera účastníkov konania v súdny systém, a to zakladá istotu, že účastník konania má možnosť sa vyjadriť k všetkým písomnostiam nachádzajúcich sa v spise (rozsudok ESĽP z 21. februára 2002 vo veci Ziegler proti Švajčiarsku sťažnosť č. 33499/96). Ako aj v prípade, keď v konaní pred všeobecnými súdmi, kde na oboch stranách sporu vystupovali súkromné osoby, ktorým nebola daná možnosť reagovať na stanovisko protistrany k podanému dovolaniu (rozsudok ESĽP z 27. apríla 2010 vo veci Hudáková a ďalší proti Slovenskej republike sťažnosť č. 23083/05).

14. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatoval porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu nedoručenia sťažnosti žalobkyne proti uzneseniu o výške trov konania sťažovateľovi. Pri rozhodovaní o trovách konania ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že deklarácia porušenia základných práv a zrušenie napadnutého uznesenia implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

IV.2. K namietaným porušeniam základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20. ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu:

15. Ústavný súd v tejto časti konštatuje, že v obdobných procesných situáciách, akou je aj nedoručenie sťažnosti proti uzneseniu o výške trov protistrane, nie je žiadnym spôsobom možné predvídať, s akou argumentáciou opomenutý účastník po potenciálnom doručení podania príde. Z uvedeného dôvodu je potrebné dať sťažovateľovi ústavne-konformnú šancu. Súčasne sťažovateľ týmto podaním a úspechom v konaní pred ústavným súdom opätovne otvoril proces konštituovania výšky trov konania, pričom bude úlohou všeobecného súdu zohľadniť v ďalšom konaní všetky okolnosti prípadu, nevynímajúc argumentáciu zúčastnenej osoby.

16. Otázka výšky trov konania je teda v dôsledku porušenia ústavnoprocesných noriem po zrušení napadnutého rozhodnutia stále otvorená. Za takýchto okolností ústavný súd považuje časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, za nedôvodnú.

17. Úlohou okresného súdu bude opätovne konať a rozhodnúť, pričom zohľadní najmä ochrannú funkciu civilného procesného práva v spojení s tým, že zúčastnená osoba bola dôvodne nútená hájiť svoje právo civilnou žalobou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu